

Fingrid Oyj
Tiina Seppänen
tiina.seppanen@fingrid.fi

Yhteysviranomaisen lausunto Nuojuankangas - Seitenoikea 400+110 kilovoltin voimajohtohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Fingrid Oyj on 27.2.2023 toimittanut Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle lausuttavaksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaisen arviointiohjelman, joka koskee Nuojuankankaalta (Vaala) Seitenoikealle (Ristijärven ja Hyrynsalmen raja) kulkevan 400 + 110 kilovoltin voimajohtoa.

HANKETIEDOT

Nuojuankangas - Seitenoikea 400 + 110 kilovoltin voimajohtohanke sijoittuu seuraavien kuntien alueelle: Puolanka, Ristijärvi, Paltamo, Vaala sekä mahdollisesti Hyrynsalmi alueelle, sähköaseman sijoittelun mukaan.

Hankevastaava

Hankkeesta vastaa valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj. Hankeavastaavan yhteyshenkilönä toimivat erikoisasiantuntija Tiina Seppänen maankäytön ja ympäristön osalta sekä asiantuntija Eeva Paitula voimajohtojen reittisuunnittelun osalta.

YVA-konsultti

YVA-konsulttina arviointiohjelman laatimisessa on toiminut Sitowise Oy yhteyshenkilönä projektipäällikkö Lauri Erävuori.

Yhteysviranomainen

Hankkeen yhteysviranomaisena on Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Yhteysviranomaisen yhteyshenkilönä toimii ympäristöasiantuntija Mari Isojärvi.

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Fingrid Oyj:n suunnittelema 400+110 kilovoltin voimajohto kulkee Vaalan Nuojuankankaalta Seitenoikealle, Hyrynsalmen ja Ristijärven rajalle. Voimajohto on suunniteltu rakennettavaksi nykyisen 220 kilovoltin voimajohdon rinnalle Nuojuankankaalta Seitenoikealle, jolloin johtoalue levenee noin 38–41 metriä. Samaan maastokäytävään on Vaalassa suunnitteilla myös 2 x 110 kilovoltin Turkkielän tuulipuiston voimajohtohanke, jonka tilavaraus on huomioitu tämän hankkeen esisuunnittelussa. Ristijärvellä Leppikoski-Seitenoikea 110 kilovoltin voimajohto sijoittuu samaan maastokäytävään.

YVA-menettelyssä tarkastellaan kahta vaihtoehtoista reittiä Vaalassa Nuojuankankaan ja Jaalangan välisellä osuudella. Pohjoinen vaihtoehto sijoittuu nykyisen 200 kilovoltin voimajohdon pohjoispuolelle ja erkanee nykyisen 200 kilovoltin voimajohdon rinnalta omaan maastokäytäväänsä noin kuuden kilometrin osuudella. Eteläinen vaihtoehto sijoittuu nykyisen 200 kilovoltin johdon eteläpuolelle ja sijoittuu omaan maastokäytäväänsä noin 2 kilometrin osuudella. 400+110 kilovoltin uudessa maastokäytävässä voimajohtoalueen leveys on noin 62 metriä. Edellä mainitun lisäksi tarkastellaan teknisiä vaihtoehtoja asutuksen sekä Natura 2000 -alueen kohdalla.

YVA-menettelyssä ei tarkastella voimajohtohankkeen toteuttamatta jättämistä, koska ratkaisu ei ole mahdollinen kantaverkon toiminnan kannalta.

Perusratkaisuna on suunniteltu käytettävän haruksin tuettua pylvästyppiä, joka on, teräksestä valmistettu kaksijalkainen portaalipylväs. Yhdistelmälinjassa 400 + 110 kilovoltia yhteispylvään ylimmät osat eli ukkosulokkeet ulottuvat keskimäärin noin 35–37 metrin korkeudelle. Pylväsväli tulee suunnitelman mukaan olemaan noin 250–350 metriä. Peltojen suorilla johto-osuuksilla voidaan käyttää teknisten reunaehtojen salliessa haruksetonta portaalipylvästyppiä, joka vähentää maanviljelylle aiheutuvia haittoja.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vireilletulo

Fingrid Oyj on saattanut vireille ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) toimittamalla 27.2.2023 Kainuun elinkeino- ja ympäristökeskukseen (jäljempänä ELY-keskus) Nuojuankankaan ja Seitenoikean välistä 400 + 110 kilovoltin voimajohtohanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma).

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet on lueteltu YVA-lain (252/2017) liitteen 1 hankeluettelossa. Nyt kyseessä oleva hanke edellyttää ympäristövaikutusten arviointimenettelyä hankeluettelon kohdan 8) *energian ja aineiden siirto sekä varastointi ... b) vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä*, perusteella.

Ennakkoneuvottelu

Yhteysviranomaisen järjesti ennakkoneuvottelun 20.4.2022, edistämään muun muassa hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, sekä hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Ennakkoneuvotteluun osallistuivat Pohjois-Pohjanmaan liitto, Puolangan kunta, Metsähallitus, Kainuun liitto, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Paltamon kunta, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Vaalan kunta, Kainuun ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, Kainuun Museo, Ristijärven kunta sekä hankkeesta vastaava Fingrid Oyj ja konsulttina Sitowise Oy.

Arviointiohjelmasta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olostä sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 9.3–17.4.2023. Kuulutus ja arviointiohjelma julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/nuojuaseitenoikeavoimajohtoYVA. Ilmoitus kuulutuksesta on lähetetty Hyrynsalmen, Puolangan, Ristijärven, Paltamon ja Vaalan kuntiin julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Lisäksi arviointiohjelmasta ja sen nähtävillä olostä sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu Kainuun Sanomissa, Kalevassa, Tervareitti, Puolanka ja Ylä-Kainuu-lehdissä 9.3.2023 sekä Väylä-lehdessä 15.3.2023 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Ohjelman paperiversioon on voinut tutustua kuulemisaikana alla olevissa paikoissa niiden aukioloaikoina:

- Kainuun ELY-keskus, Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
- Hyrynsalmi: kunnantalo, Laskutie 1, 89400 Hyrynsalmi
- Paltamo: kunnantalo, Salmelankuja 1 sekä kirjasto Korpitie 9, 88300 Paltamo

- Puolanka: kunnantalo, Maaherrankatu 7 sekä kirjasto Koulukatu 4, 89200 Puolanka
- Ristijärvi: kunnantalo sekä kirjasto, Aholantie 25, 88400 Ristijärvi
- Vaala: kunnantalo, Vaalantie 14 sekä kirjasto Niskantie 8, 91700 Vaala

Arviointiohjelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 23.3.2023 klo 17.00 Vaalan kunnantalolla. Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä 18 henkilöä sekä etäyhteydellä noin 50 kuulijaa. Tilaisuuden jälkeen osallisilla oli mahdollisuus keskustella hankevastaavan kanssa yksittäistä kiinteistöä koskevista linjauksista. Yleisötilaisuudessa esiin nousseita asioita olivat mm. johtolinjojen alle jäävien maa-alueiden lunastus, alueelle suunnitteilla olevien tuulivoimaloiden ja voimajohtohankkeen yhteisvaikutukset sekä olemassa olevan 220 kV:n linjan tulevaisuus.

ARVIOINTIOHJELMASTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomaisen pyysi lausunnot arviointiohjelmasta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiohjelmasta toimitettiin yhteysviranomaiselle 17 lausuntoa ja 11 mielipidettä.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot ja mielipiteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/nuojuaseitenoikeavoimajohtoYVA. Verkkosivuilla julkaistuja lausunnoista ja mielipiteistä on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Traficomilla ei ole asiasta lausuttavaa. Suomen Erillisverkot Oy:n Verkkoperaattoripalvelut ilmoitti, ettei hankkeella ei ole vaikutusta heidän liiketoimintaansa. Energiavirastolla ei ole lausuttavaa Nuojuankangas-Seitenoikea voimajohtohankkeen YVA-ohjelmasta.

Hankkeen kuvaus

Kainuun liitto toteaa, että maakunnan näkökulmasta on tärkeää, että alueella kehitetään ja vahvistetaan kantaverkkoa, ja että maakuntaan on suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita, joita uusi voimajohtoyhteys palvelee.

YVA-menettely

MTK Pohjois-Suomi sekä MTK Pohjois-Suomen Metsävaliokunta (jäljempänä MTK P-S) katsovat, että pääsääntöisesti hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma on laadittu hyvällä ammattitaidolla ja käsittelee hankkeen ympäristövaikutuksia pääsääntöisesti riittävällä laajuudella.

MTK P-S edellyttää hankkeen onnistuneen läpiviennin varmistamiseksi toimijan, urakoitsijoiden ja aliurakoitsijoiden hyvää yhteistyötä ja tiedotusta alueen maanomistajien kanssa, ja korostaa, että hyvällä ja riittävän aikaisella tiedottamisella vähennetään epävarmuutta, parannetaan hankkeen hyväksyttävyyttä ja ennaltaehkäistään esimerkiksi infrastruktuurille rakennusaikana aiheutuvia vahinkoja.

Hankkeen elinkaari

Pohjois-Pohjanmaan Museo toteaa, että pylväspaikkojen sijoittelun ja rakentamisen lisäksi suunnittelussa pitää huomioida voimalinjan rakenteiden, rakentamisen aikaiset (kuljetusreitit, varastointialueet), käytön aikaiset (raivaukset, huoltotoimenpiteet) ja lopulta voimajohtolinjan käytöstä poistamisen aikaiset vaikutukset.

Toteuttamisvaihtoehdot

Kajave Oy huomauttaa, että sillä on suunnitellun voimajohtoon reitillä risteäviä ja saman suuntaisia 110 kV, 20 kV ja 0,4 kV ilmajohtoja, joiden muutostarpeet selvinnevät suunnittelun edetessä.

Kajave Oy toteaa, että voimalinjan rakentamisesta mahdollisesti jakeluverkolle aiheutuvat muutostyöt maksaa työn tilaaja yleisen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Luke toteaa lausunnossaan, että olemassa olevan voimalinjan reittiä hyödyntävällä hankkeella ei nähdä olevan merkittäviä haitallisia vaikutuksia riistalajeille lukuun ottamatta rakennusvaiheen aiheuttamaa häiriötä. Uuden maastokäytävän osalta Luke toteaa, että vaikutukset riistaan riippuvat näiden lajien esiintymisestä alueella, ja että vaikutukset voivat liittyä liikkumisen vaikeutumiseen, helpottumiseen, resurssien saatavuuteen, elinympäristön pirstaloitumiseen, reunavaikutuksiin ja erilaisen häiriön lisääntymiseen.

Pohjois-Pohjanmaan Museo huomauttaa, että koska YVA:n yhteydessä pylväspaikkoja ei esitetä, tulee hankkeen jatkosuunnittelussa kuulla alueellisia vastuumuseoita pylväspaikkojen sijoittelun osalta.

MTK Pohjois-Suomi sekä MTK Pohjois-Suomen Metsävaliokunta edellyttävät, että hanke on toteuttava siten, että maa- ja

metsätalouselinkeinoin ja pysyvälle ja loma-asutukselle kohdistuvat haittavaikutukset minimoidaan. Peltoalueilla johtoalueen tutkiminen ja rakentaminen tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että menetettävien satokausien määrä jää mahdollisimman vähäiseksi. Työn toteuttaminen tulee suunnitella yhdessä maanomistajien kanssa haittavaikutusten minimoimiseksi.

MTK P-S toteaa, että tarkastelluista vaihtoehtoista tulee valita linjaukset metsätaloudellisesti vähempiarvoisille maille sekä mahdollisuuksien mukaan valtionmaalle ja näkee hyväksi sen, että hanke voidaan merkittävästi osin toteuttaa olemassa olevaan johtokäytävään nykyisen voimajohdon kanssa.

Ympäristön nykytila

Lausunnossaan Kainuun liitto pyytää täydentämään hankkeen YVA-selostukseen seuraavat Kainuun maakuntakaavojen ja maakuntakaavamerkintöjen koskevat asiat ja huomioimaan ne hankkeen jatkosuunnittelussa:

- Voimassa olevien maakuntakaavojen koko maakuntakaava-aluetta koskevat yleismääräykset.
- Suunnitteilla oleva voimajohtohanke kulkee pääasiassa maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M), jota koskee suunnittelumääräys.
- Natura 2000 -verkoston alueita koskeva maakuntakaavamerkintä ja suunnittelumääräys.
- Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset, Seitenoikea, on osoitettu vaihemaakuntakaavassa 2030 valtakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen kohde tai alue -merkinnällä. Merkintää koskee suunnittelumääräys.
- Maakuntakaavassa osoitettu kantatie, kt, risteää hankealueen.
- Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan 2035 tarkistamisen yhteydessä käsitellään tuulivoima-alueiden, voimajohdon ja pohjavesialueiden lisäksi myös valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, Maakuntahallitus 28.11.2022).

Luonnonvarakeskus huomauttaa lausunnossaan, että kanalintujen reviirit ja soidinpaikat tulisi kartoittaa alueelta.

Luke toteaa, että hanke sijoittuu vyöhykkeelle, joka yhdistää Kainuun ja maamme läntisen taigametsän, ja toimii näin metsäpeuran kauttakulkualueena Suomenselän ja Kainuun välillä. Luke huomauttaa, että osa hankealueesta kuuluu myös Pohjois-Pohjanmaan keskeisiin metsäpeurojen kesälaidunalueisiin. Metsäpeuran tiedetään välttävän voimalinjoja ja olevan herkkiä ihmistoiminnaalle erityisesti vasomisaikana.

Näin ollen hankkeella saattaa olla negatiivisia vaikutuksia metsäpeuralle, Metsäpeuran osalta tulee kiinnittää huomiota erityisesti rakentamisen ajankohtaan ja ekologisten yhteyksien säilyttämiseen.

Lausunnossaan Luke tuo esille, että hankealueella esiintyy mm. kaikkia neljää suurpetoamme, ja että eläinlajiston nykytilanteen kartoittamisessa olisi hyvä käyttää apuna Laji.fi-, Luonnonvaratieto.luke.fi- ja Riistakolmiot.fi-sivustoja.

Direktiivilajien osalta Luke huomauttaa myös muun tuulivoimarakentamisen ja maankäytön yhteisvaikutusten huomioimisesta, sekä vaikutuksista paikallis- tai osapopulaatiotasolla kyseisten lajien elinmahdollisuuksiin. Tämä yhteisvaikutus tulisi ottaa huomioon erityisesti metsäpeura-alueella toimittaessa.

Pohjois-Pohjanmaan Museo huomauttaa, että voimajohtolinjalla ja sen vaikutusalueella sijaitsee useita muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä. YVA-ohjelman taulukossa 9 kohteen Iso Ruostesuo tyyppi tulisi olla ”historialliset työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat”. Pohjois-Pohjanmaan Museo muistuttaa, että kartalla esitetyillä muinaismuistoilla tullee olla esitettynä raja-alue, mikäli sellainen on olemassa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että toisin kuin ohjelmassa sivulla 110 todetaan, Uljuan tekojärvi tai Haapajärven Kortejärvi eivät sijaitse nyt käsiteltävän voimalinjan läheisyydessä, vaan Pohjois-Pohjanmaan eteläosassa Siikajoen ja Kalajoen vesistöissä.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat erottuvat karttaesityksessä s. 87 heikosti värivalinnan vuoksi (vaaleanharmaista ympyröistä koostuva viiva).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa, että arviointiohjelmassa metsälain kohteet on arvotettu luontotyyppien uhanalaisuuden perusteella, eli metsälain kriteerejä ei ole sovellettu selvityksissä uuden luontoselvitysooppaan (Mäkelä & Salo 2021) mukaisesti. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan tämä on hyvä lähestymistapa metsälakikohteisiin, ja että arviointiselostuksen luontoselvitysraportissa tulee esittää myös metsälakikohteiden luontotyyppit.

Vaikutusten arviointi

Fintraffic ilmoittaa, että Fintrafficin verkkosivustolta on ladattavissa ArcGIS -muotoinen lentoesterajoituksista paikkatietoaineisto, jonka avulla suunnittelija voi etukäteen arvioida kohteelleen mahdollisesti kohdistuvia korkeusrajoituksia.

Lausunnossaan Kainuun liitto pyytää huomioimaan ympäristövaikutusten arvioinnin osalta erityisesti seuraavat asiat:

- Yhteiskäyttöpylväiden käytön mahdollisuus
- Voimajohtohankkeen vaikutukset maisemaan, asutukseen, ekologisiin yhteyksiin, linnustoon ja muuhun maankäyttöön.
- Voimajohtohankkeen ja muun maankäytön (mm. suunnitteilla olevat tuulivoimahankkeet) yhteisvaikutukset maisemaan, asutukseen, ekologisiin yhteyksiin ja linnustoon.

Kainuun Museo huomauttaa lausunnossaan, että kulttuuriperinnön kannalta ongelmallisin kohta on Ristijärvellä sijaitseva Karppalan mylly, jonka maisemaan sijoittuu jo vanha johto, mutta joka ei kestäisi uuden isomman voimajohdon rakentamista. Museo toteaa, että Karppalan myllyn kohdalla tulee käyttää kaikki mahdolliset keinot (pylvästyypin valinta, pylväiden sijoitukset, puuston säilytys ja istutukset) maisemallisten haittojen minimoimiseksi. Museo jatkaa, että alueelta tulee ehdottomasti laatia maisema-analyysi ja havainnekuvat sekä pyytää Kainuun Museon lausunto yksityiskohtaisten suunnitelmien valmistuttua.

Kainuun Museo toteaa lausunnossaan, että Kongasjärven ja Osmankajärven välisellä kannasalueella Puolangalla sijaitsee useita kiinteitä muinaisjäännöksiä, jotka ovat muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamia. Laki kieltää kaikenlaisen muinaisjäännökseen kajoamisen, sen peittämisen tai kaivamisen. Mikäli muinaisjäännöksen kiertäminen ei onnistu ilman varmuutta, että muinaisjäännös vaarantuu, silloin pitää hakea muinaismuistolain 11 §:n mukaista kajoamislupaa Museovirastolta. Kainuun Museo pyytää myös tämän alueen toteutussuunnitelmaa nähtäväkseen mahdollista neuvottelua ja lausuntoa varten.

Kainuun ympäristöterveyspalvelut lausuu terveydensuojeluviranomaisen näkökulmasta, että tärkeät ihmisiin kohdistuvat kokonaisvaikutukset on tuotu esille arviointiohjelmassa ja ne tarkentunevat suunnittelun edetessä.

Terveydensuojeluviranomainen huomauttaa, että asukkaiden huoli mahdollisista terveysvaikutuksista voi olla todellista ja tämä tulee huomioida arviointiselostuksessa. Melun, sähkö- ja magneettikenttien vaikutukset voidaan kokea häiritseväksi, vaikka ne eivät tulisi ylittämään ohjearvoja.

Terveydensuojeluviranomainen huomauttaa, että arviointiselostuksessa täytyy selkeästi esittää terveysvaikutukset huomioiden mahdolliset yhteisvaikutukset. Lisäksi voimajohtojen aiheuttamien terveyshaittojen torjunta ja lieventäminen on syytä tuoda riittävän selkeästi esille. Vaikka rakentamisaikaiset meluvaikutukset jäävät kestoaltaan lyhytaikaisiksi, ei niitä tule jättää kuitenkaan täysin huomiotta.

Terveydensuojeluviranomainen muistuttaa, että pohjavesialueella tai sen välittömässä läheisyydessä (Torvenkangas 30 metriä) tapahtuva maanmuokkaus tai maa-ainesten vaihtaminen voi aiheuttaa muutoksia pohjaveteen. Rakentamisaikaisen liikenteen pohjavesivaikutukset sekä

17.5.2023

mahdollisista onnettomuustilanteista aiheutuvat haitta-aineiden vaikutukset tulee selvittää arviointiselostukseen.

Kajave Oy huomauttaa, että mikäli voimalinjan rakentaminen aiheuttaa muutostöitä jakeluverkostoon, työn tilaaja maksaa aiheuttamansa kustannukset yleisen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Metsähallitus toteaa lausunnossaan, että Joutensuon Natura-alue on tällä hetkellä luonnonsuojeluohjelma-aluetta ja sen perustaminen lakisääteiseksi luonnonsuojelualueeksi tapahtuu lähiaikoina. Alueeseen on hankittu luonnonsuojelun maanhankinnan rahoituksella aiemmin yksityisomistuksessa olleita maa-alueita laajemmin kuin vahvistettu Natura-alueen raja osoittaa. Metsähallitus painottaa, että Joutensuon Natura-alueeseen kohdistuvista vaikutuksista tulee laatia Natura-arviointi, kuten arviointisuunnitelmassa esitetään. Metsähallitus toteaa, että linnuston (ml. päiväpetolinnut) kannalta suon kiertäminen uudella linjalla ei ole yksiselitteisen hyvä asia, koska johtokäytävien lisääntyminen pirstoo elinympäristöä ja voi kasvattaa törmäysriskiä enemmän kuin vierekkäin sijoitetut johdot.

Metsähallitus huomauttaa, että johtokäytävän leveneminen aiheuttaa haittaa myös liito-oravalle, joka ei pysty ylittämään leveämpää johtokäytävää liitäen, vaan se joutuu ylittämään käytävän maata pitkien ollen näin helpommin saalistettavissa. Metsähallitus pitää leveämpää, 50 kilometrin pituista voimalinjaa liikkumisesteenä liito-oravalle ja siten esteenä lajin elinpiirien kytkeytyneisyydelle. Metsähallitus ehdottaa, että mikäli heikentävä vaikutus alue-ekologisen käytävän toimintaan arvioidaan olevan merkittävä, olisi hyvä tarkastella myös vaihtoehtoa, jossa uusi voimalinja rakennetaan erilleen vanhasta voimalinjakäytävästä, jolloin yksittäisen voimalinjakäytävän vaikutus liikkumisesteenä lievenisi. Potentiaalisten liito-oravalle sopivien elinympäristöjen kartoittamisessa Metsähallitus suosittelee käyttämään Luken laatimia mallinnuksia.

Myös Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan vaikutukset liito-oravan reviireihin ja lajin käyttämiin kulkuyhteyksiin tulee arvioida ja vaikutusten lieventämismahdollisuuksia tulee tarkastella (esim. hyppypuut liito-oravalle).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan vuonna 2022 tehtyjen hankkeen luontoselvitysten kaikki havaitut luontokohteet tulee esittää kartoilla rajattuna ja luontoselvityksistä tulee tehdä erillinen raportti. Vaikutukset luontokohteille tulee arvioida huolellisesti, samoin vaikutukset vesilain mukaisiin kohteisiin (esim. lähteet) sekä perinnebiotooppeihin tulee arvioida.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että hankealueella esiintyvien uhanalaisten kasvilajien osalta täytyy tehdä tarvearvio rauhoitussäännöistä poikkeamiselle.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toivoo, että selostuksessa esitettäisiin johtoalueen vaatima maapinta-ala kokonaisvaikutusten hahmottamiseksi, ja esittää että suurten metsävaikutusten vuoksi selostuksessa tarkasteltaisiin myös luontovaikutusten kompensatiota.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kaikille direktiivilajeille, ml. viitasammakko, täytyy arvioida hankkeen vaikutukset vähintäänkin asiantuntija-arviona.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen mukaan arviointiselostuksessa tulee arvioida huolellisesti, aiheutuuko Laajannevan suolle hydrologisia tai maisemallisia vaikutuksia ja lisäksi tulee selvittää alueen linnustopotentiaali ja vaikutukset linnustolle (ml. kalasääski). Myös linnustovaikutusten lieventämismahdollisuuksia tulee tarkastella arviointiselostuksessa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus muistuttaa, että yhteisvaikutukset alueella suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa tulee huomioida. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että TUULI-hankkeessa on tunnistettu yksi etelä-pohjois-suuntainen ekologinen yhteys, joka sijoittuu tarkastellulle voimajohtoreitille, joten arviointiselostuksessa tulee arvioida vaikutukset tälle ekologiselle yhteydelle. Lisäksi tulee arvioida, onko voimajohtoreitillä muita merkittäviä ekologisia yhteystarpeita ja vaikutukset niille tulee arvioida.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus esittää, että YVA-ohjelmassa esitettäisiin kartta voimajohtoreitin sijainnista suhteessa maanteihin ja ratoihin (reitit ja liittyvät tiet), sekä taulukko, josta käy ilmi kaikki maantiet, jotka voimajohto ylittää. Valtatie 22 Oulusta Vaalaan maantien 800 liittymään saakka asti kuuluu suuren erikoiskuljetusten reittiverkostoon, joka tulee huomioida vaatimuksissa mm. vapaan aukon osalta. Suunnittelu-, työ- ja erikoiskuljetusluvut täytyy esittää selostuksessa hanketta varten tarvittavien lupien taulukossa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että vaikka tarkat kuljetusreitit eivät ole tiedossa YVA-selostusta laadittaessa, tulee arviointi tehdä eri vaihtoehtojen osalta sillä tarkkuudella, kun se on käytettävissä olevien tiedoin mahdollista. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus muistuttaa, että rakentamisen aikaisten liikennemäärien arvioinnissa on syytä huomioida myös tyhjänä ajo, ajojen säännöllisyys ja mahdolliset liikennehuiput. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että YVA-selostuksessa arvioidaan hankkeen vaikutuksia kuljetusreittien varrella sijaitsevien herkkien kohteiden, kuten asutuksen näkökulmasta ja esimerkiksi liikenteen kasvusta aiheutuvia vaikutuksia pyritään asutuksenkin näkökulmasta vähentämään. Myös maisemalliset vaikutukset tulee huomioida selostuksessa.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa, että mahdollisesta kuljetusreittien kunnostamistarpeesta on tehtävä suunnitelma riittävän

ajoissa, sekä riskiarvio tiestön vaurioitumisesta. Jos rakenteiden vahvistamiselle, liittymien tai mahdollisten tasoliittymien ym. parantamistoimille, kuten tasoristeyskansien vahvistamiselle ja leventämiselle, todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella yhdessä niistä vastaavien viranomaistahojen (ELY-keskus tai Väylävirasto) kanssa.

Yleissuunnitteluvaiheessa voimajohtopylväiden sijoittumiseen ja maanteiden ylityskorkeuksiin liittyen, täytyy suunnittelussa olla yhteydessä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri - vastuualueeseen.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pitää tärkeänä, että jatkosuunnittelussa huomioidaan sähkösiirtoreitin ja voimajohdon osalta

- Väyläviraston ”Sähkö- ja telejohdot ja maantiet” -ohje (Liikenneviraston ohjeita 3/2018).
- Maantielaki (503/2005) § 42 sekä
- Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle (LIVI/44/06.04.01/2018).

Seuranta ja raportointi

Metsähallitus esittää lausunnossaan, että maakotkan ja muuttohaukan osalta seuranta ja lieventämistoimet ovat tärkeimpiä toimenpiteitä, sillä näiden lajien osalta ei ole olemassa pitkäaikaista seurantatietoa kantaverkon kokoluokan johtojen vaikutuksista. Tästä syystä myöskään törmäysarvioita ei voida luotettavasti toteuttaa.

Myös Metsäkeskus kehottaa seurantaan, jotta saataisiin lisätietoa siitä, miten lintujen lentämistä linjoihin voidaan estää ja törmäysriskiä lieventää hyvällä suunnittelulla.

Yhteenveto mielipiteistä

Hankkeen kuvaus

Mielipiteessä toivotaan tarkempaa kuvausta Seitenoikean muuntamon rakentamisesta.

YVA-menettely

Mielipiteessä huomautetaan, että kaikilla asianosaisilla ei ollut mahdollista osallistua paikan päällä Vaalan kunnantalolla 23.3. klo 17–19 pidettyyn tilaisuuteen mm. erittäin huonon ajokelin vuoksi, ja että on vastoin osallistujien yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, että etäyhteydellä yleisötilaisuuteen osallistuneilta (noin 50) mikrofoni oli suljettu ja vain osa chat-kysymyksistä käsiteltiin.

Hankkeen elinkaari

Mielipiteessä pohditaan, mitä voimajohtolinjalle tapahtuu, jos tuulivoimasta joskus luovutaan.

Mielipiteessä kaivataan tarkennusta uuden ja vanhan linjan purkamis-/rakentamissuunnitelmiin.

Toteuttamisvaihtoehdot

Mielipiteessä toivotaan tarkempaa kuvausta Seitenoikean muuntamon rakentamisesta.

Mielipiteen mukaan toteuttamisvaihtoehtona tulisi harkita myös Osmankajärven eteläpuolelta kulkevaa linjausta. Tällöin saavutettaisiin paremmin Hukkalansalo-Takiankankaan tuulivoimala-alue ja voitaisiin kiertää Joutensuon Natura-alue.

Mielipiteessä todetaan, että arvioitaessa maakaapeloinnin kustannuksia, esimerkkinä ei pitäisi pitää Vantaan Länsisalmen ja Helsingin Vuosaaren välistä maakaapelia. Mielipiteessä kommentoidaan, että kyseistä tapausta ei missään tapauksessa voi pitää vertailukelpoisena tälle hankkeelle johtuen mm. tiheästä asutuksesta ja kunnallistekniikasta sekä kallioisesta maaperästä.

Mielipiteessä tuodaan esille, että maiseman ja luonnon säästämiseksi mielipiteen esittäjän kiinteistö tulisi joko kiertää, vetää maakaapelina tai toteuttaa vanhan linjan paikalle.

Mielipiteessä on tuotu esille, että paras vaihtoehto olisi jättää uusi linja kokonaan toteuttamatta.

Mielipiteessä huomautetaan, että linjasta ei ole niin suurta haittaa peltoviljelylle kuin siitä on metsätaloudelle, siksi linjat pitäisi suunnitella pelloille.

Mielipiteessä toivotaan, että suunnitteluvaiheessa pylväspaikkoja määriteltäessä kuultaisiin maanomistajia ja näin voitaisiin helpottaa pihapiirien asuinviihtyisyyden säilymiseen.

17.5.2023

Mielipiteessä huomautetaan, että mikäli uusi voimajohtolinja rakennettaisiin nykyisen voimalinjan pohjoispuolelle, niin Kangasnevan metsäautotien tiekunta katsoo, että siinä tapauksessa voimajohdon rakennuttaja olisi velvollinen siirtämään kustannuksellaan lastauspaikka sellaiseen kohden, jossa puiden lastaaminen ja kuormasta purkaminen voidaan suorittaa turvallisesti.

Mielipiteessä huomautetaan, että molemmat esitetyt linjausvaihtoehdot ovat ongelmallisia ja haitallisia ihmisten elinoloille ja viihtyvyydelle Vaalan Järvikylän kohdalla, missä pitäisi huomioida myös Oulujoen kulttuurimaisema.

Mielipiteessä huomautetaan, että Oulujokivarren rantaosayleiskaavassa Järvikylän ydinalueella on noin 70 erillispientalojen rakennuspaikkaa, joiden arvo laskisi huomattavasti, mikä olisi merkittävä taloudellinen menetys alueen asukkaille ja kiinteistöjen omistajille.

Mielipiteessä tuodaan esille, että VE1 heikentää Järvikylän kyläkeskuksen viihtyvyyttä ja vaikuttaa kyläläisten asuinympäristön ja pihapiirien maisemiin merkittävästi.

Mielipiteessä huomautetaan, että Kutujoen etelärannalla johtoalueen leventäminen hävittää puuston tai siirtää puuston rajan liian lähelle vesirajaa, mistä aiheutuu huomattava maisemahaitta (suojapuusto katoaa) ja samalla kasvaa eroosiovaara: jäljellä olevan puuston kaatuminen jokeen ja jokitörmän vyöryminen. Myös myrskyvahinkojen riski jokiuomien rannoilla kasvaa, jolloin sähkölinjoja edes osittain peittävä puusto voidaan menettää kokonaan.

Mielipiteessä ehdotetaan tarkastelemaan vielä voimajohtoreittivaihtoehtoina
a) Jylhämän reitti (Nuojua – Raappanansaari – Iso laajansuo) sekä
b) Syrjävaaran reitti (Nuojua – Syrjävaara – Rasinsuo – Laajanneva),
ja että tarkasteluissa täytyisi ottaa huomioon myös yhteislinjaukset Turkkiselän voimajohdon kanssa.

Mielipiteessä esitetään, että Fingridin tulisi yhdessä Vaalan kunnan ja muiden toimijoiden kanssa perusteellisesti tarkastella uusia vaihtoehtoja voimajohtoreitille ja ottaa huomioon mahdollisten lisälinjojen tarve sekä hankkeen / hankkeiden ympäristövaikutusten ylisukupolvinen luonne.

Useissa mielipiteissä otettiin kantaa siihen, että voimajohto tulee omalle kiinteistölle, josta aiheutuu maisemahaitta, käyttöarvon aleneminen ja maa-alueen käyttö estyy/vaikeutuu. Lisäksi johtolinjalla todetaan olevan vaikutuksia vapaa-ajan asumiseen, liikuntaharrastuksiin ja metsästyksen.

Ympäristön nykytila

Mielipiteessä huomautetaan, että Kongas- ja Osmankajärvien välisellä kapeahko kannas on eläinten kulkureitti ja elinympäristö uhanlaisille eläinlajeille. Alueella on tavattu metsäpeura, ahma, ilves ja saukko sekä linnuista pesimälajeina mm. valkoviklo, metso, teeri ja hömötiainen. Salmenjoessa viihtyvät mm. purotaimen, harjus sekä majavat ja erilaiset simpukat ja kotilot.

Mielipiteessä muistutetaan, että Kutujoella on todettu olevan potentiaalia lohien lisääntymisalueena ja sen katsotaan olevan Oulujoen sivuhaaroista luontaisesti soveltuvien vireillä olevaan luonnonlohikannan elvyttämiseen, ja että Kutujoen alaosa ja Kutujoen ja Oulujoen yhtymäkohta on vilkas kalastajien, veneilijöiden ja melojien virkistyskäyttöalue.

Mielipiteessä muistutetaan, että Puolangan Törmänmäki on Kainuun Maakuntakaava 2030:ssä merkitty kaavamerkinnällä AT = elinvoimainen kylä, mikä pitää huomioida kaikessa suunnittelussa.

Mielipiteessä tuodaan esille, että alueella ja ympäristössä on tehty havaintoja seuraavien Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV mainitsemien lajien lisääntymispaikkoja ja / tai levähdyspaikkoja: liito-orava, ilves, karhu, saukko ja susi. Alueella esiintyy myös ahma, ilves, mäyrä, kanalintuja, riekko ja hirvi sekä Valkeisenjärvessä on tavattu ankeriaita.

Mielipiteessä huomautetaan, että alueen poikki kulkee joutsenten, kurkien ja metsähanhien muuttoreitti ja sillä on nähty myös merikotka.

Mielipiteessä kritisoidaan, ettei voimajohdon YVA:n puitteissa suunnitella tehtävän viitasammakkoselvitystä, ja lisätään, että myös hyönteisselvitys tulisi tehdä.

Vaikutusten arviointi

Mielipiteessä huomautetaan, että hanketta arvioitaessa pitää huomioida sen yhteisvaikutukset esimerkiksi Hukkalansalon ja Takiankankaan tuulivoimala-alueiden kanssa.

Mielipiteissä tuodaan esille, että sekä voimalinjan leventäminen, että uuden linjan rakentaminen aiheuttavat hiilinielujen pienenemistä.

Mielipiteessä todetaan, että Nuojunkangas-Seitenoikea 400 + 110 kV:n voimajohdolla on merkittävät haittavaikutukset Ristijärven Karppalan valtakunnallisesti merkittävään rakennuskulttuurikohteeseen, pihapiiriin ja perinnemaisemaan, ja että voimaloiden maisemavaikutukset on huomioitava voimajohdon yhteisvaikutuksissa.

Mielipiteissä huomautetaan, että voimalinjan kohdalta poistetaan puustoa, joka voisi toimia tuulivoimaloiden näkö- ja melusuojana, ja että YVA-arvioinnista tulisi käydä ilmi sähkölinjan aiheuttaman hiilinieluaukon suuruus sekä vaikutus luonnonmonimuotoisuuden vähenemiseen.

Mielipiteessä kommentoidaan, että vaihtoehdon valinnassa olisi pitänyt kuunnella myös mökkiläisten mielipidettä, kun linjojen kustannuksia eivät hankkeen rahoittajat maksa, vaan veronmaksajat.

Mielipiteessä huomautetaan, että suunnittelussa olisi syytä huomioida vaikutukset metsäpeuraan, sillä sähkölinjat estäisivät metsäpeuran leviämisen ja Kainuun ja Suomenselän metsäpeurapopulaatioiden kohtaamisen.

Mielipiteessä huomautetaan, että voimajohdon YVA-menettelyssä tulisi tehdä myös turvallisuusriskien analyysi.

Mielipiteessä kommentoidaan, että hanke on Perustuslain 15 §:n "Jokaisen omaisuus on suojattu" vastainen, Ympäristönsuojelulain 1 §:n vastainen sekä Eläinsuojelulain vastainen.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO ARVIOINTIOHJELMASTA

Hankekuvaus ja hankkeen vaihtoehdot

YVA-ohjelman mukaan tarkasteluun on otettu tuulivoimahankkeet, jotka sijoittuvat n. 2 km etäisyydellä voimajohtosta. Monet näistä hankkeista on suunniteltu kytkettävän Nuojuankangas-Seitenoikean voimajohtoon tai siihen liittyviin sähköasemiin. Yhteysviranomaisen esittää, että tarkasteluun otetaan mahdollisuuksien mukaan kaikki ne tuulivoimahankkeet, jotka on tarkoitus kytkeä Nuojuankangas-Seitenoikean voimajohtoon tai siihen liittyviin sähköasemiin.

Suomessa astui voimaan uusi ilmastolaki 1.7.2022. Lain tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä. Laki sisältää suunnittelujärjestelmän, joka koostuu pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta ja sopeutumissuunnitelmasta, maankäyttösektorin suunnitelmasta sekä erillisestä energia- ja strategiasta. Nämä kaikki suunnitelmat on hyvä huomioida hankkeen perusteluissa ja ilmastovaikutusten arvioinnissa.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat

YVA-ohjelman kohdassa 1.5 on käsitelty hankkeessa tarvittavia lupia. Muinaismuistojen osalta todetaan, että voimajohtorakenteiden sijoituksessa

muinaismuistokohteelle, tulee kohteeseen kajoamisesta ja sen ehdoista neuvotella Museoviraston kanssa. YVA-ohjelman mukaan pääsääntöisesti muinaisjäännöskohde otetaan huomioon pylväiden sijoitus suunnittelussa siten, että kohteelle ei tapahdu muinaismuistolaissa kiellettyjä toimenpiteitä. Kuten Kainuun Museo lausunnossaan muistuttaa, mahdollisen kajoamisluvan myöntää Museovirasto.

Ympäristön nykytila

YVA-ohjelman kuvassa 33 on esitetty maakuntakaavoitusta koskevat huomionarvoiset määräykset. Kuten Kainuun liitto on lausunnossaan esittänyt, YVA-selostuksessa on huomioitava myös hankkeeseen mahdollisesti liittyvät maakuntakaavojen yleismääräykset ja suunnittelumääräykset. Lisäksi tulee huomioida, että suunnitteilla oleva voimajohtohanke kulkee pääasiassa maakuntakaavassa osoitetulla maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M).

Rantayleiskaavat on laadittu suoraan rakentamista ohjaavina kaavoina, joten kaavassa osoitettu vielä toteutumatonkin rakennuspaikka tulee huomioida ikään kuin olemassa olevana rakennuspaikkana. Asiaan on kiinnittänyt huomiota myös Vaalan kunta, joka huomauttaa, että Oulujokivarren rantaosayleiskaavassa alueelle osoitetuista rakennuspaikoista kaikki eivät ole toistaiseksi rakentuneet.

YVA-ohjelman mukaan lähtökohtaisesti uusi voimajohtoreitti sijoitetaan nykyisen rinnalle. YVA-ohjelman mukaan olemassa olevat rakennuspaikat on selvitetty n. 300 etäisyydellä voimalinjasta. Kainuun osalta kaavoitustiedot ovat puutteellisesti. Puolangan kunnan alueelle (Osmankajärvi ja Kongasjärvi) on laadittu ranta-asemakaavoja (Lapinniemen ranta-asemakaava, Kongasharjun ranta-asemakaava), joiden maankäytölliset ratkaisut on huomioitava suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

Kainuulle on määritetty myös ilmastotavoitteet, nämä on sisällytetty Kainuu-ohjelmaan 2022–2025. Kainuu-ohjelmassa tavoitteena on, että vuonna 2025 kasvihuonekaasupäästötaso on 500 kt CO₂-ekv ja vuoden 2040 tavoitteena on laskea päästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta. Kainuu ohjelmassa on määritetty myös tavoitteet hiilinieluille sekä uusiutuvilla energiantuotannolle ja energiatehokkuudelle. Lisätietoa maakuntien ilmastosta ja ilmastomuutoksen skenaarioista löytyy Ilmasto-opas.fi -sivustolta.

Arvioitavat ympäristövaikutukset ja menetelmät

Maisema ja kulttuuriympäristö

17.5.2023

Voimajohto vaikuttaa kulttuuriympäristön kohteisiin merkittävimmin Karppalan RKY-alueelle, jonka puromylly sijoittuu johtoalueelle ja muu pihapiiri sen välittömään läheisyyteen. Kainuun Museo on lausunnossaan esittänyt huolensa Ristijärvellä sijaitsevasta Karppalan myllyn alueesta ja pitää voimajohtohanketta ongelmallisina, kun hankkeen vaikutuksia arvioidaan rakennetun kulttuuriperinnön kannalta. Museon näkemyksen mukaan nykyinen voimajohto kulkee samassa maisemassa, mutta arvokas kulttuuriympäristökohde ei kestä uuden isomman voimajohdon rakentamista entisen viereen. Kainuun Museo toteaa, että Karppalan myllyn kohdalla tulee käyttää kaikki mahdolliset keinot (pylvästyypin valinta, pylväiden sijoitukset, puuston säilytys ja istutukset) maisemallisten haittojen minimoimiseksi.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että Karppalan kokonaisuuteen lukeutuvat myllyn ja myllyladon lisäksi Karppalan ja Virpelän pihapiirit. Koska Karppala, Virpelä ja Karppalan puromylly muodostavat yhdessä valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuuden, on voimajohdon vaikutukset huomioitava koko RKY-kokonaisuuden osalta, eikä pelkästään puromyllyn osalta. Tältä alueelta tulee laatia maisema-analyysi ja havainnekuvat sekä pyytää Kainuun Museon lausunto yksityiskohtaisten suunnitelmien valmistuttua.

Kainuussa arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointi 2011-2013 on ollut osa valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointia. Inventointiraporttia *Kainuun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet* on hyvä käyttää lähteenä maisema-arvojen vaikutuksia arvioidessa.

Maa- ja kallioperä

Arviointiohjelman nykytilakuvauksessa on mainittu, että voimalinjalla esiintyy paikoin mustaliusketta ja fennistä mustaliusketta, jotka happamoittavat sulfaattimaiden tavoin vesistöjä ja joista saattaa liueta metalleja vesistöihin. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että mustaliusketta sisältävän kallioperän lähialueen moreeni voi olla rikkipitoista ja mahdollisesti hapanta sulfaattimaata. Selostusvaiheessa mustaliuske-esiintymät tulisi esittää selkeämmin kallioperäkartalla. Yhteysviranomaisen näkemys on, että kaivu- ja rakennustöissä sovelletaan ympäristöministeriön (2022) opasta ”Happamien sulfaattimaiden kansallinen opas rakennushankkeisiin – Opas happamien sulfaattimaiden huomioimiseen ja vaikutusten hallintaan.”

Pohja- ja pintavedet

Voimajohtolinja sijoittuu Törmänmäenharjulla pohjavesialueella, joka on luokiteltu vedenhankintakäyttöön soveltuvaksi pohjavesialueeksi, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (2E). Ohjelman mukaan arvioinnissa huomioidaan hankkeeseen liittyvä

17.5.2023

pohjaveden purkautumisriski ja mahdolliset työkonetonnettomuuksien ja kemikaalien käytön aiheuttamat riskit pohjavedelle. Yhteysviranomaisen pyytää, että selostusvaiheessa kerrotaan, kuinka pohjavesialueella tehdään rakentamiseen liittyvät kaivu ja massanvaihtotyöt, jotta pohjaveden purkautumisriski vältetään.

Arviointiohjelman mukaan alueelle on tehty luontotyyppi-inventointien maastotöitä vuonna 2022. Esiselvityksessä poimittiin myös luonnontilaisen kaltaiset purot ja pienvedet inventoitaviksi kohteiksi. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että voimalinjan kaivu- ja rakennustyöt tulee suunnitella siten, ettei lähteiden, norojen ja pienien alle yhden hehtaarin suuruisten lampien luonnontilaa vaaranneta (vesilaki 587/2011, 2 luku 11 §), ellei siihen ole saatu poikkeuslupaa aluehallintovirastolta.

Arviointiohjelmassa ei ole kerrottu joudutaanko voimansiirtolinjan käyttövaiheessa turvautumaan johtoauealla kasvinsuojeluaineisiin. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että tiettyjen kasvinsuojeluaineiden käyttö on kiellettyä pohjavesialueilla. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on listannut pohjavesialueella kielletyt kasvinsuojeluaineet.

Arviointiohjelmassa on mainittu, että voimajohtoreittivaihtoehdot ylittävät virtaavan veden uomia, joista suurimmat ovat luonnontilaisia jokia. Voimajohtoreiteille sijoittuu useita luonnontilaisia ja luonnontilaisen kaltaisia puroja. Edelleen on todettu, että pintavesivaikutusten perusteella arvioidaan vaikutukset kalastoon ja muihin vesielinympäristöjen lajeihin.

Yhteysviranomaisen katsoo, että virtavesissä, joissa esiintyy taimenta, on syytä selvittää jokihelmisimpukan esiintyminen. Varsinkin linjan rakentamisvaiheessa on mahdollista, että kiintoainetta pääsee haitallisesti huuhtoumaan vesistöön, millä voi olla haitallisia vaikutuksia mahdolliselle jokihelmisimpukkapopulaatiolle. Hyrynsalmen alueen virtavesissä on havaittu esiintyvän jokihelmisimpukkaa. Arviointiselostuksessa on syytä myös mainita, miten vesistöt ja erityisesti virtavedet otetaan rakentamisessa huomioon ja miten niihin mahdollisesti kohdistuvia haitallisia vaikutuksia pyritään ehkäisemään. Arviointiohjelmassa olevaa kuvausta voimajohtolinjan rakentamisesta tulee täydentää mm. selostamalla tarkemmin, onko rakentamisvaiheessa tarvetta ylittää koneilla vesistöjä tai liikkua suoalueilla.

Linnusto ja luontoselvitykset

Yhteysviranomaisen mielestä tehdyt ja arviointiohjelmassa esitetyt luontoselvitykset yhdessä olemassa olevan tiedon kanssa antavat tämän hankkeen vaikutusten arviointiin pääsääntöisesti riittävän tietopohjan.

Tarkastelualue, jota on käsitelty luvussa 6.2 on lähtökohtaisesti esitetty riittävän laajana. Arviointiohjelmassa on todettu, että linnustoa tarkastellaan laajemmalla alueella keskittyen merkittäviin ruokailu- ja lepäilyalueisiin. Vaikutusten arvioinnissa tarkasteltavaa aluetta voimajohtolinjan molemmin

puolin on kuitenkin perusteltua tarvittaessa leventää myös, kun tarkastellaan ekologisia yhteyksiä, liito-oravan elinpiirejä kulkuyhteyksin lisäksi ja kanalintujen soidintaikkoja, joihin voimajohtolinjalla voi olla kauempanakin vaikutuksia.

Ilmasto

Nykyisin ilmastovaikutukset arvioidaan ministeriön ohjauksen mukaisesti YVA-arvioinneissa. Arviointiohjelmassa tuodaan hyvin esiin, että ilmastovaikutusten arvioinnissa tarkastellaan hankkeen vaikutuksia ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen kannalta. Ilmastovaikutusten arviointi tulee tehdä hankkeen koko elinkaaren osalta. Näitä arvioita tulee tarkastella suhteessa alueellisiin nykytilaan ja tavoitteisiin, ja sitä kautta arvioida päästöjen merkitystä alueellisten tavoitteiden saavuttamiseen. Ilmastovaikutusten arviointiin ei ole vakiintuneita tapoja laskelmien esitykseen, siksi on perusteltua, että laskennallisten tulosten rajaukset ja perusteet kertoimien ja erinäisten lähteiden käyttöön avataan.

Hankkeen suunnittelussa tulee sopeutua ilmastomuutoksen tuomiin muutoksiin ja riskeihin. Riskit ja niihin sopeutuminen tulee arvioida skenaarioihin perustuen, ja YVA-selostuksessa tulee esittää ne skenaariot, joiden pohjalta arvio on toteutettu. Lisäksi selostuksessa on hyvä tuoda esille keskeisiä sopeutumistoimenpiteitä.

Yhteisvaikutukset

Useat voimajohtohankkeet rinnakkain voivat hävittää mm. liito-oravan kulkuyhteydet elinpiirien välillä ja sillä voi siten olla vaikutusta lajin suojeluun. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen, mitä voi olla mm. kulkuyhteyksien hävittäminen, on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Hankkeilla voi olla yhdessä merkittäviä vaikutuksia myös ekologisiin yhteyksiin paikallisesti, mutta myös maakunnan tasolla. Kainuun liitto on Kainuun tuulivoimamaakuntakaavan valmistelun yhteydessä tarkastelemassa maakuntatason ekologisia yhteyksiä. Kainuun vaarajakso muodostaa merkittävän maakunnallisen ekologisen yhteyden, jonka poikki voimajohtohanketta ollaan suunnittelemassa.

Luonnonvarat

Yhteysviranomaisen esittää, että hankkeen suunnittelussa kartoitetaan hankkeessa tarvittavat luonnonvarat ja esitetään toimia niiden käytön minimointiin. Lisäksi koko elinkaaren aikaiset kiertotalouden mahdollisuudet tulee tunnistaa suunnitteluvaiheessa mm. purkubetonimurskeiden käyttö teiden rakentamisessa. Näillä voidaan korvata luonnon maa-ainesten käyttöä ja vähentää luonnonvarojen kulumista. Valtakunnallinen kiertotalouden strateginen ohjelma on hyvä huomioida arviointiselostuksessa.

YVA-menettelyn ja siihen liittyvän osallistumisen järjestäminen

Mielipiteissä nousi esille tyytymättömyys siitä, ettei etänä ole voinut osallistua täysipainoisesti yleisötilaisuuteen. Yleisötilaisuudesta saadun palautteen perusteella yhteysviranomainen pyytää kiinnittämään jatkossa huomiota vuorovaikutteisempaan osallistamiseen yleisötilaisuuksissa.

Fingrid on järjestänyt mahdollisuuden kiinteistökohtaiseen palautteen antamiseen omilla verkkosivuillaan, mikä on varmasti hyvä tapa käsitellä osallisten asioita jatkossakin. YVA-menettely ei mahdollista vaikutusten kiinteistökohtaista tarkastelua, mutta selostuksessa olisi silti hyvä mahdollisuuksien mukaan tuoda kootusti ja yleisellä tasolla esiin vastaukset mielipiteissä ja yhteydenotoissa toistuvasti esille nouseviin huolenaiheisiin.

Arviointiohjelman laatijoiden pätevyys

YVA-asetuksen mukaan ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on esitettävä tiedot arviointiohjelman laatijoiden pätevydestä. Yhteysviranomainen toteaa, että arviointiohjelmassa esitettyjen YVA-työryhmän asiantuntijoiden pätevydet ovat riittäviä tähän hankkeeseen.

Yhteysviranomaisen johtopäätökset arviointiohjelman laajuudesta ja tarkkuudesta sekä selvitysten yhteensovittamisesta muissa laeissa edellytetyjen selvitysten kanssa

Kainuun ELY-keskus toteaa, että Fingrid Oyj:n Nuojuankangas - Seitenoikea 400+110 kilovoltin voimajohtohankkeen arviointiohjelma täyttää arviointiohjelmalle YVA-laissa ja -asetuksessa asetetut sisältövaatimukset. Ohjelma on selkeä ja asiantuntevasti laadittu. Sen avulla saa hyvän kuvan hankkeesta, ympäristön nykytilasta ja siinä on esitetty kattavasti tuleva ympäristövaikutusten arvioinnin tavoitteet.

Arviointiohjelman sivulla 103 on esitetty merkittävät vaikutukset, joiden ympäristövaikutusten arvioinnissa keskitytään. Yhteysviranomainen pitää esitettyä listausta hyvänä ja kattavana.

Kainuun ELY-keskuksen toimialueella liikenne ja infrastruktuuri - vastuualueen tehtäviä hoidetaan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus huomauttaa lausunnossaan, että hankealueen sijainti suhteessa ympäröivään maantieverkkoon ja liikenteen nykytila on YVA-ohjelmassa kuvattu suppeasti. Yhteysviranomainen kehottaa huomioimaan selostuksessaan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunnon.

Yhteysviranomainen pyytää tuomaan selkeästi esille vertailun uuden johtokäytävän vs. vanhan levantämisestä syntyvät hyödyt ja haitat.

17.5.2023

Luvussa 6.12 on käsitelty muita vaikutuksia ja todettu, että yhteisvaikutukset alueen tuulivoimapuistojen sähkösiirron kanssa voivat nousta keskeisiksi vaikutuksiksi, mikäli sähkönsiirrot toteutetaan tämän johtoreitin rinnalle rakennettavina voimajohtoina. Tällöin johtoalue levenisi huomattavasti. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutusten arvioinnissa tulee erityistä huomiota kiinnittää siihen skenaarioon, että tämän arvioitavan hankkeen rinnalle rakennettaisiin useita voimajohtoja, mikä on varsinkin Kainuun puoleisella voimajohdon osuudella realistinen vaihtoehto. Tämän voimajohdon rakentamisen tarkoitushan on mahdollistaa uusien tuulivoimapuistojen sähkösiirtokapasiteetti, minkä seurauksena suunnittelussa olevien tuulivoimapuistojen rakentaminen osaltaan mahdollistuu. Vaikutusten arvioinnissa tulee pyrkiä selvittämään mahdollisimman tarkasti näiden voimajohtohankkeiden yhteisvaikutukset ja myös se, miten haitallisia vaikutuksia voidaan estää tai lieventää mm. kaapeloinnilla luontoarvoiltaan merkittävillä alueilla.

Vaikka vireillä olevassa hankkeessa ei varsinaisesti arvioida tai suunnitella nykyisen 220 kV voimajohdon kunnostamista/purkamista, yhteysviranomaisen esittää, että YVA-selostuksessa kuvattaisiin myös tämä asia. Selostuksessa on tuotu esille, ettei voimajohtohankkeen 0-vaihtoehtoa eli hankkeen toteuttamatta jättämistä tarkastella vaihtoehtona, koska ratkaisu ei ole mahdollinen kantaverkon toiminnan kannalta. Yhteysviranomaisen esittää, että hanketoimija perustelee selostuksessa syyt, joiden perusteella hanketta ei voitaisi jättää toteuttamatta.

Arviointiohjelmassa todetaan, että Natura-arviointi laaditaan Joutensuon Natura 2000 -alueeseen. Yli 500 metrin etäisyydellä sijaitsevien Natura 2000-alueiden (SAC-alue) osalta ei arviointiohjelman mukaan ole tarvetta laatia tarvearviota. Ohjelmassa esitetty tarve Natura-arvioinnille on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan riittävä.

Yhteysviranomaisen esittää, että selostuksessa olisi mukana seurantaohjelma, jossa on huomioitu lausunnoissa esitetyt seurantakohteet.

Selostuksessa on tuotava myös kattavasti esille lieventämistoimia voimajohtojen aiheuttamien haittojen torjuntaan ja lieventämiseen. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että lieventämistoimiin on syytä ryhtyä, vaikka haitat alittaisivat asetetut raja-arvot tai olisivat kestoaltaan lyhytaikaisia.

Arviointiohjelmalausunnon toimittaminen ja siitä tiedottaminen

ELY-keskus toimittaa lausuntonsa ja kopiot arviointiohjelmasta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle. Lausunto toimitetaan samalla tiedoksi asianomaisille viranomaisille ja mielipiteen esittäneille tahoille.

Arviointiohjelmalausunto julkaistaan viranomaisen verkkosivuilla osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/nuojuaseitenoikeavoimajohtoYVA <https://www.ymparisto.fi/>.

Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 8000 euroa.

Arviointiohjelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (11 - 17 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 2, 8, 16–18 ja 21 §.

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 3 §.

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §.

Valtioneuvoston asetus (1259/2021) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto-keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2023.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ympäristöasiantuntija Mari Isojärvi ja ratkaissut johtaja Sari Myllyoja. Lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet alueidenkäyttöasiantuntija Sirpa Lyytinen, alueidenkäytön asiantuntija Anu Nurkkala, luonnonsuojeluasiantuntija Jouko Saastamoinen sekä ympäristöasiantuntijat Elli Moilanen ja Jenni Väisänen.

Liitteet Kooste lausunnoista ja mielipiteistä

Jakelu Fingrid Oy

Tiedoksi Lausunnon antajat
Mielipiteen esittäjät
Sitowise Oy